

Н.О. Воскресенська, О.Я. Харченко

ЗБІРНИК ЗАВДАНЬ
для державної підсумкової атестації
з читання українською мовою
для загальноосвітніх навчальних закладів
з навчанням російською мовою

4 КЛАС

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України*

Київ
Центр навчально-методичної літератури
2013

Пояснювальна записка для вчителя

Державна підсумкова атестація з читання українською мовою в 4 класі загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою проводиться у вигляді підсумкової контрольної роботи. В основу відбору змісту навчального матеріалу, рівень осягнення котрого підлягає перевірці, покладено вимоги навчальної програми з читання для 1–4 класів (Программы для средней общеобразовательной школы с русским языком обучения. 1–4 классы. – К. : Початкова школа, 2006).

Визначення рівня сформованості навички читання українською мовою охоплює перевірку вмінь розуміти прочитане, визначати основну думку твору, висловлювати ставлення до прочитаного.

Кожна підсумкова контрольна робота складається з дев'яти тестових завдань різних рівнів складності, серед яких: шість завдань *закритого типу* з вибором однієї правильної відповіді, три завдання *відкритого типу* з короткою відповіддю.

Оцінювання підсумкової контрольної роботи здійснюється відповідно до наказу МОНмолодьспорту України від 13.04.11 № 329 «Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти» так:

– за завдання *закритого типу* з вибором однієї правильної відповіді виставляється **1 бал**;

– за завдання *відкритого типу з короткою відповіддю* – **2 бали** (якщо завдання виконане частково – **1 бал**);

– за завдання на встановлення відповідності між поняттями та їхнім значенням, між окремими елементами твору – **2 бали**;

– за завдання на розмітку вірша для виразного читання – **2 бали**.

Максимальна кількість балів за правильно виконану роботу – **12**.

Інструкція для учня

1. Уважно прочитай текст, щоб зрозуміти, про що в ньому йдеться. Якщо потрібно, перечитай його. Поміркуй, яка тема тексту, яка його основна думка, хто головний герой.

2. Якщо в тексті є слова, яких ти не розумієш, дізнайся про їхнє значення зі Словника після тексту.

3. Якщо котресь із завдань ти не можеш виконати, пропусти його і почни виконувати наступне. Повернись до невиконаного завдання пізніше.

4. До шести завдань кожної контрольної роботи подано три варіанти відповіді, з-поміж яких треба обрати один правильний і обвести кружечком букву, що стоїть поряд.

Наприклад:

Про пригоди Яви і Павлуші написав:

А Анатолій Костецький

Б Василь Сухомлинський

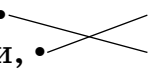
Ⓟ Всеволод Нестайко

5. Якщо ти вважаєш, що обрано або записано неправильну відповідь, акуратно закресли її і познач або запиши правильну.

6. У роботах є завдання, котрі слід виконувати на спеціально відведених для цього рядках.

7. Якщо в завданні потрібно з'єднати окремі частини висловлювання або слово та його тлумачення, роби це за допомогою ліній.

Наприклад:

Слово не горобець, • • як пес хвостом.

Не кидайся словами, • • вилетить – не впіймаєш.

8. Після виконання роботи перевір її.

Бажаємо тобі успіху!

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 1

ВАРІАНТ 1

Прочитай уважно текст.

ЧИМ ХАТА БАГАТА

Визолотило сонце лани. Скрізь поширився густий гарячий дух стиглого зерна.

Денисків тато і днює й ночеє в полі. У комбайнерів роботи в час жнив – непочатий край. Дениско так, бува, скучить за татом, що більше й витерпіти несила. Тож відпроситься в домашніх, осідлає замість коня довгу лозину – й бігцем на лан.

– Це добре, що ти підсобити прийшов, – пригладжує Денискові непокірного чубчика тато. – Тут, брате, поспішати треба, бо урожай не той, що в полі, а той, що в коморі. Як гадаєш, упораємо за сьогодні цей лан?

– Щось йому ні кінця ні краю, – з непевністю в голосі каже Дениско.

– Не питає добрий жнець, чи широкий загонець, – усміхається тато й, підморгуючи синові, додає: – Очі роботи лякаються, а руки роблять...

Так, перемовляючись та жартуючи, вони і жнивають, поки сонце не похилить до обрію і не ляже на землю передвечірня сутінь.

Частенько в цей час приходять по Дениска бабуня. Вона приходять з повним кошиком ще теплих пиріжків, з баночкою липового меду і бідончиком квасу чи узвару.

Тато зупиняє комбайна, подає знак своїм хлопцям, щоб усі ставали на підвечірок. Призволяються комбайнери смачнучими пирогами. Найласіші шматки Денискові підсовують.

А бабуня припрошує:

– Їжте, любі женчики, їжте. Чим хата багата, тим і рада.

– Е, бабо Насте, ваша хата не тільки пирогами багата, – весело усміхається Степан. – Он який у вас хлібороб росте! Не хлопець – золото. Якби не Дениско, ми б сьогодні й половини не зробили. Недарма кажуть, що нива потребує доброї погоди, доброго насіння та доброго робітника.

Дениско опускає долу очі. Він не звик, щоб його хвалили.

(248 слів)

За Анатолієм Григоруком

Словник

Лан – поле

Стіглий – спелый

Загоніць – полоса поля, которую жнёт один жнец

Сутінь – сумерки

Підвечірок – полдник

Призволя́тися – угощаться

Найла́сший – самый вкусный

Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

А казка

Б легенда

В оповідання

2. Що робили хлібороби в полі?

А сіяли зерно

Б орали землю

В збирали врожай

3. Чому Дениско опинився в полі?

А тому, що хотів подивитися, як збирають урожай

Б тому, що дуже скучив за татом

В тому, що хотів допомогти татові

4. Випиши з тексту речення, в якому говориться, чим бабуся пригощала хліборобів.

5. За що Степан похвалив Дениска?

А за те, що той прибіг у поле

Б за те, що хлопець, як міг, допомагав хліборобам

В за те, що хлопець любить батька

6. Як Степан похвалив Дениска? Випиши речення.

7. Знайди й підкресли вжиті в тексті прислів'я. Скільки їх?

А 3

Б 2

В 5

8. Встанови відповідність між видом усного народного твору і його визначенням. З'єднай їх лінією.

скоромовка •	• опис ознак чи дій предмета, рослини, тварини або явища, за якими треба відгадати, про кого чи про що йдеться
прислів'я •	• жартівливий вислів, складений з важких для швидкої вимови слів
загадка •	• короткий влучний вислів, у якому узагальнено життєвий досвід і мудрість народу

9. Вибери прислів'я, яке найточніше виражає головну думку твору Анатолія Григорука «Чим хата багата».

А Де руки й охота, там спора робота.

Б Без трудів не їстимеш пирогів.

В Хочеш їсти калачі, не лежи на печі.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 1

ВАРІАНТ 2

Прочитай уважно текст.

У ГУРТІ Й ПІСНЯ В ЛАД ІДЕ

Пісню в родині Бубликів люблять однаково що малі, що великі. І найперший заспівувач у них – дідусь. Бува, сидить собі він нищечком на краю лави, бо взагалі натурою мовчкуватий, слухає, усміхаючись у вуса, про що інші гомонять. А коли розмова дійде до кінця і попримовкнуть усі, дідусь кашляє й упівголоса, ніби дослухаючись до самого себе, заведе:

Місяць на небі, зіроньки сяють,
Тихо по морю човен пливе...

Бабуня лукаво позирне на діда, звичним рухом поправить хустину на голові й високим, на диво молодим голосом підхопить:

В човні дівчина пісню співає,
А козак чує – серденько мре.

Два останні рядки дружно повторюють усі гуртом: і дідусь із бабунею, і тато з мамою, і Мар'янка з Дениском. Пісня мужніє, повниться силою, і Денискові починає здаватися, ніби її зачаровано слухають високі мальви під вікнами, вишняк край городу, навіть сонні ворони у своїх чорних, ледь видимих у птьмі гніздах. Він починає так старатися, що завершальні слова пісні кінчає пізніше за інших, на високій і навіть писклявій ноті.

– Ми співали, нам і спасибі, – каже, перевівши дух, дідусь.

– Щира пісня гріє краще за кожуха, – нехотя підводиться з лави бабуня.

– У гурті пісня завше в лад іде, – зауважує тато.

– От тільки Денис півня пустив, – раптом кидає Мар'янка.

– Якого ще півня! – обурюється Дениско. – Завше ти вигадуєш!

– Мальованого! Всі скінчили, а ти нявчиш, як кіт, що його за хвоста смикають.

– Годі вам, – примирливо усміхається дідусь. Кажуть: не співається пісня без заспівувача. Але є й інша приказка: не той молодець, що починає, а той, що кінчає. Ти, Дениску, скінчив останнім. От і вважай, що вчинив, як справжній молодець. (244 слова)

За Анатолієм Григоруком

Словник

Ніщечком – тихонько

Нату́ра – характер

Гурто́м – вместе

Вишня́к – вишнёвый сад

Завше – завжди

Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.
А казка
Б легенда
В оповідання
2. Що любили в родині Бубликів?
А читати вірші
Б розповідати цікаві історії
В співати пісні
3. Хто першим починав співати?
А Дениско
Б дідусь
В бабуся
4. Як слід розуміти вислів «півня пустив»?
А випустив півня на вулицю
Б дуже голосно співав
В видавав під час співу фальшиві ноти

5. За що дідусь похвалив Дениска?

А за те, що голосно співав

Б за те, що півня пустив

В за те, що останнім закінчив співати

6. Як ставиться Дениско до пісні? Випиши речення, в яких про це говориться.

7. Які речення тексту свідчать, що Дениско дуже старався співати? Випиши їх.

8. Знайди й підкресли вжиті в тексті прислів'я. Скільки їх?

А 4

Б 7

В 5

9. Встанови відповідність між видом усного народного твору і його визначенням. З'єднай їх лінією.

прислів'я •	• опис ознак предмета чи явища, за якими потрібно відгадати, про кого чи про що йдеться
байка •	• короткий влучний вислів, у якому узагальнено життєвий досвід і мудрість народу
загадка •	• невеликий, переважно віршований твір повчального змісту, у якому в образах тварин, рослин та різних предметів зображено людей

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 2

ВАРІАНТ 1

Прочитай уважно текст.

ВІДЛІТАЮТЬ ЖУРАВЛІ

Прийшов вересень. Після спекотного літа, після серпневих теплих днів настала золота осінь.

По узліссях ще ростуть гриби. У мохових болотах намистинками розсипана по купинах червона журавлина. На освітлених сонцем лісових галявинах червоніють кетяги горобини.

Чисте і прозоре повітря. Далеко чути звуки, гучно линуть голоси. По прозорому високому небу біжать та й біжать хмарки.

У ці осінні дні багато птахів відлітають у вирій. У дальню путь вирушають дикі гуси, покидають рідні болота довгоногі журавлі. Хоч і не хочеться їм летіти з рідної землі, хоч і сумуватимуть вони за нею на чужині, але зима вже холодом дихає.

Готуючись у далеку дорогу, кружляють журавлі над річкою, над рідним болотом. Зімкнувшись у струнку ключі, вирушають журавлі у вирій. Попереду довга і важка путь.

У глухому лісі, край болота, сіли птахи відпочити. Ще до світанку пробудилися сторожки журавлі. Ледь зоріє над рікою, над червоними верхівками дерев. Темним і похмурим видається в таку пору глухий ліс.

Незабаром зійде над рікою і лісом веселе сонце. Усе тоді засяє, переміниться в темному лісі. Високо піднімуться журавлі. З високого ясного неба почуємо їхні прощальні, сумні голоси.

До побачення, до побачення, журавлі! До радісної зустрічі навесні! (186 слів)

За Іваном Соколовим-Микитовим

Словник

Купина – кочка на болоте

Журавліна – клюква

Сторожкі – чуткие

Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

А оповідання

Б казка

В нарис

2. Коли відбувається описана в тексті подія?

А наприкінці літа

Б на початку осені

В на початку зими

3. Які птахи відлітають у теплі краї?

А дикі гуси і сороки

Б дикі гуси і журавлі

В синиці і журавлі

4. Що залишається ще рости восени?

А гриби, суниці, горобина

Б гриби, журавлина, горобина

В журавлина, калина, смородина

5. Обери прислів'я, за допомогою якого можна висловити основну думку твору Івана Соколова-Микитова «Відлетіли журавлі».

А Людина без Вітчизни – як соловей без пісні.

Б Журавлі прилетіли – весну принесли.

В За рідною землею і в небі сумно.

6. Знайди і випиши речення, в яких розповідається про те, як готуються відлітати у вирій журавлі.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 2

ВАРІАНТ 2

Прочитай уважно текст.

ГУСИ-ЖУРАВЛІ

Над Інниною хатою летять гуси-журавлі. Стомилися, зголодніли, бо ж у теплі краї летять.

Розсипала Інна хлібні крихти на подвір'ї:

– Спускайтеся, гуси-журавлі, пообідаєте!

Та не сідають. Пролітають далі й опускаються на спочинок ген-ген під лісом.

Засмутилася Інна. «Які нетямущі ці гуси-журавлі, – думає. – Я обідати їх запрошую, а вони на болото завертають. А там навіть трава пожовкла. Залишаться голодні».

А гуси-журавлі з гори: «Гел-гел-курли!» Летять.

Якби знала Інна їхню мову, то не журилася б. Адже гуси-журавлі не просто так «Гел-гел-курли!» кажуть, а між собою розмовляють:

– Погляньте, он дівчинка нас обідати запрошує, – мовить один птах.

– Справді запрошує, – підхоплює інший.

А вожак голосно курличе:

– Спасибі, дівчинко! Спасибі! Але ми на болоті пообідаємо. Це лише так здається, що там зараз їжі ніякої немає. А насправді є. І запізнілі чорниці ще гойдаються на стеблах, і брусниці червоніють повсюди. Кисленьких ягідок ще на кущиках рясно-прерясно. А журавлиною кожна мохова купина всяна. Ой, і смачні ягоди журавлини! Недарма ми їм своє ім'я подарували.

Але Інна не розуміє мови гусей-журавлів. Стоїть мовчки на подвір'ї і проводить птахів поглядом: «Повертайтеся до нас весною. Повернетесь? Удома найкраще!» (190 слів)

Євген Шморгун

Словник

Нетямущі – несообразительные

Журітися – грустить

Чорніці – черника

Брусніці – брусника

Журавліна – клюква
Купина – кочка на болоте

Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

А оповідання

Б казка

В легенда

2. Коли відбувається описана в тексті подія?

А наприкінці літа

Б восени

В навесні

3. Які птахи летіли над хатою Інни?

А гуси-лебеді

Б гуси-журавлі

В гуси-качки

4. Куди летіли птахи?

А у теплі краї

Б у ліс

В у поле

5. Чим хотіла почастивати птахів Інна? Випиши з тексту речення про це.

6. Знайди і підкресли в тексті речення, у якому говориться, яким ягодам птахи подарували своє ім'я.

7. Обери прислів'я, за допомогою якого можна висловити основну думку твору Євгена Шморгуна «Гуси-журавлі».

- А Кожному мила своя сторона.
- Б За рідний край життя віддай.
- В Добре тому, хто в ріднім дому.

Прочитай уважно вірш.

ПРОЩАННЯ

Літечко ворота зачинило
Й осені ключа від них дало,
А само за хмарку зачепилось
І у теплий вирій попливло.
Журавлі із ним навперегони, –
«Кру» та «кру» –
Лунає з вишини.
То нам їхня пісенька на спомин,
Щоб не забували до весни. (41 слово)

Наталка Поклад

8. Що спільне у творах Євгена Шморгуна і Наталки Поклад?

- А жанр твору
- Б тема
- В герой

9. У яких рядках вірша описано перехід від літа до осені? Випиши їх.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 3

ВАРІАНТ 1

Прочитай уважно текст.

ХИТРИЙ ПІВЕНЬ

Півень, тріпочучи крильми, злетів на пліт і почав на все горло кукурікати. Із сусіднього лісочка підкралася лисичка.

– День добрий! – гукнула вона. – Почула, як ти гарно кукурікаєш. Чудовий у тебе голос. Тільки не знаю, чи вмієш ти так співати, як співав твій батько.

– А як співав мій батько?

– Він на одній нозі ходив по плоту і, заплющивши одне око, так гарно кукурікав, що й ну...

– І я зможу! – сказав півень. Заплющив одне око і почав кукурікати.

– А чи зможеш ти стояти на одній нозі і, заплющивши обидва ока, співати?

– Зможу! – крикнув півень.

Та тільки заплющив він очі, як лисиця підскочила і схопила його.

Понесла лисиця півня в ліс і хотіла вже з'їсти. А він і каже:

– Твоя мати так не робила!

– А як же вона робила?

– Схопивши півня, вона, перш ніж розірвати його, мала звичку співати.

– Я вся вдалася в матір! – промовила лисиця.

Заплющивши очі, вона почала щось шепотіти.

Півень цього й чекав: змахнув крильми, злетів і сів на дерево.

– Ось тобі й маєш, півень мене перехитрив, – облизавшись, промовила лисиця, зітхнула й голодна подалася до своєї нори. (190 слів)

З народного

Словник

Пліт – изгородь

Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

А оповідання

Б казка

В легенда

2. Про кого нагадала півневі лисичка, щоб його перехитрити?

А про батька півня

Б про старого півня

В про хитрого півня

3. Що зробила лисичка, коли півник заплющив очі?

А почала плескати в долоні

Б замилувалась його красою

В схопила його

4. Як півник зумів урятуватися?

А попросив відпустити його

Б попросив лисичку заспівати

В вигадав, наче знав лисиччину матір

5. Кого з героїв казки характеризує прислів'я «На язиці медок, а на думці льодок»? Запиши.

6. Обери прислів'я, яке виражає основну думку казки.

А Вовка боятися – в ліс не ходити.

Б Де сила не бере, там треба розумом підсобити.

В Страху немає там, де його не бояться.

7. Казка – це:

А твір, у якому описано те, чого в житті не буває.

Б твір повчального змісту, де головними героями найчастіше виступають тварини, а висміюються люди.

В твір про реальну подію в житті людини чи тварини.

8. З поданих слів виберіть ті, які характеризують півника. Запиши їх.

Хитрий, підступний, улесливий, розумний, кмітливий, довірливий, самовпевнений, винахідливий.

Півник – _____

9. Героями яких відомих тобі казок є лисичка або півень? Запиши їх назви.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 3

ВАРІАНТ 2

Прочитай уважно текст.

СОБАКА І КІТ

В однієї бабусі жили собі у дружбі й злагоді собака та кіт. Собака гавкав на перехожих, не пускав чужих у двір, а кіт мишей ловив. Та набридло котові полювання. Почав він залазити в комору, де стояли горщики зі сметаною. Потай злизував вершки. Помітив це собака, заліз у свою будку та й спить цілу добу: хай у двір хто бажає, той і заходить, що хоче, те й виносить.

Побачила це бабуся і дуже занепокоїлася. Покликала вона своїх лінивих помічників та й каже:

– Хто з вас цю ніч буде добре вартувати, тому я дам оце смажене курча.

Вона показала їм курча і заховала його в коморі.

Собака всю ніч не спав, гавкав. Почув це кіт і зрозумів, кому господарка віддасть смачне курча. Заліз він до комори.

Вранці бабуся вирішила віддати курча собаці. Зайшла вона до комори – а віддавати вже нічого: курча зникло. Господарка відразу зрозуміла, хто його поцупив. Хотіла вона покарати за це кота, але той мерщій кинувся тікати. Собака теж розлютився й погнався за котом, намагаючись його вкусити. Та де там! Видряпався кіт на високу вербу. Як його дістанеш! З того часу собаки та коти у злагоді не живуть. (192 слова)

З народного

Словник

Зла́года – согласие

Полюва́ння – охота

Комо́ра – кладовая

Вартува́ти – сторожить

Сма́жений – жареный

Поцу́пити – украсть

Покара́ти – наказать

Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.
А оповідання
Б казка
В байка
2. Що став робити кіт, коли йому набридло полювання?
А цілу ніч спав
Б злизував вершки зі сметани
В грався з мишами
3. Як господарка вирішила заохотити до вартування своїх помічників?
А засмажила для них курча
Б налила горщик сметани
В напекла пирогів із м'ясом
4. Куди поділося бабусине частування?
А його з'їли кіт і собака
Б його з'їв кіт
В його з'їв собака

5. Кого з героїв казки характеризує прислів'я «Яка совість, така й честь»? Запиши.

6. Обери прислів'я, яке виражає основну думку казки.
А Умів украсти, умій і очима кліпати.
Б Ліпше солом'яна угода, ніж золота сварка.
В Вірний приятель – то найбільший скарб.

